

Roman Srnec:

UNIVERSUM

**Je nové ráno nový svět,
slunce už překonalo úsvit
a stále běží vpřed.**

**Jak nová kapitola nový list,
musíme dnes a denně pozorným zrakem číst.**

**Z kapitol vytváří se dějiny,
celého národa a nebo jedné rodiny.**

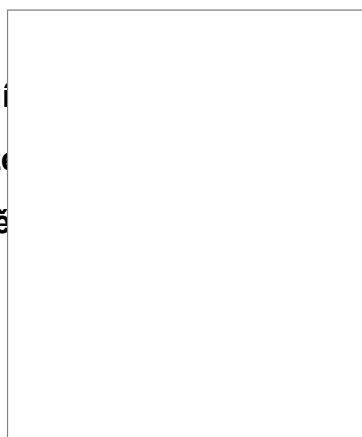
**Karman to je odměna i žal.
Pro odvážné i slaboduché
v průběhu zimy lépe nosit šál.**

**Cestou necestou jdou kroky poutníků
a jejich stopy v knihách zapsány
nikdy nekončící pout'.**

**Někdy svět zdá se temný, jindy zářící,
cinkání lžiček, příborů.**

**Na stole je ošatka s krajíci.
Jak v poli stále hupkají si zajíci,
Na písku děti povykují.
Bez myšlení jsou hrající.**

**Co činit a co
To každodenní
ze síly myšlenky lze
Plus nebo mínus vě**

**Ten nastavuje možnosti,
my přinášíme vklad.**

**Přes protivenství stále vpřed,
naděje v prachu nekončí,
když dlaň se v druhé ohřeje,
tu světlo vstoupí do očí.**

**Zrak čistý jako sokolí
zážitky zapadajíc do sebe
tvořící ve věčnosti soukolí.
Stroj dokonalý život sám,
Nám nastavuje možnosti,
před námi křišťálový chrám.**

Vděčnost jako cesta

Umíte být vděční? V dětství nás učili za všechno poděkovat a vykládali nám to jako projev vděčnosti a slušnosti. Učili nás slušnému chování, to znamená pravidlům mezilidských vztahů a vztahů ke světu, ale většinou nám nikdo neřekl, že tato násobilka slušnosti není konečným samoučelným cílem – který by se dal vyjádřit asi takto: jednejmě vždy slušně a nebudeme ve společnosti narážet na odmítání a kritiku tak často jako bychom se slušně nechovali, budeme příkladem vděčnosti, uctivosti, atd. Nikdo vám už neřekl tato slova trochu podivně znějící: např. tato: učme se být na tomto světě mentálně dospělými, tj. vděčnými, slušnými, vychovanými a dále i zodpovědnými, abychom těmito osvědčenými vlastnostmi mohli dorůst, dospívat do Věčnosti, kde je váš domov. (Trošku podivně znějící lekce slušného chování.)

Napadlo vás někdy, že dobré vlastnosti, jestliže jsou moudře užívané na pravém místě a v pravý čas mohou mít tak vysoký duchovní význam? Jistě, všechna náboženství učí etickým kodexům a jen jejich mystická esoterní část říká, že dobré vlastnosti mají za určitých okolností „spojovací charakter“ – to znamená mohou člověka vést k překonání a zvládnutí sama sebe, k sebe proměnění a tím i k proměně světa. Je to ono staré známé: člověče, začni u sebe a změníš svůj život, změníš své okolí.

Vnitřní transsubstanciací – proměnou nastává i proměna vnější. Ano, cizí a dlouhé slovo proměňování a zde znamená ještě k tomu sebe proměňování. A přece to tak často prožíváme v běžném denním životě: např. jdeme ulicí rozladění a nahněvaní, něco nebo někdo nás „vyvedl z míry“, něco nebo někdo nám „vzal“ dobrou náladu a hle všechno nám vadí, okolí je škaredé, hlučné, vidíme jen nepěkné a nepřátelské tváře a věci. A jindy jdeme po téže ulici v dobré náladě a všechno kolem je krásné, běžný hluk je pro nás důvěrně známá písnička města, jsme tu rádi s jinými lidmi, nějak je chápeme, cítíme se s nimi „zajedno“, všechno se nám tu líbí, takový pěkný den jako vyloupnutý – a může třeba pršet nebo být pořádná zima.

Ano, v okolí to není, svět jaký jej vidíme a chápeme – ten je v nás. Naše nitro nás s ním spojuje v harmonii a souladu nebo nás s ním neharmonizuje nebo dokonce nás od všech a od všeho skřípavě, disonančně, nepřátelsky a protikladně odděluje.

Když naše duše zpívá a jsme za všechno a všechny vděční, má naše vděčnost spojující charakter, se vším a se všemi jsme „zajedno“, nic nám není proti myslí, ke všemu dobrému a životaschopnému se přidáváme, tak má naše vděčnost docela jiný, hlubší význam, než jen význam upravených mezilidských vztahů pomocí slušného chování. Naše „děkuji“ už není naučené, je to naše vnitřní, významné, duchovně závažné upřímně míněné „děkuji“.

Toto naše „děkuji“ všem a všemu se nám jaksi stalo. Vpadli jsme do takové nálady ani nevíme jak. Najednou tu byla, něco ji podnítilo, víme nebo často ani nevíme co to bylo. A najednou je tu vděčnost a s ní i radost a láska, protože kdo je skutečně vděčný nemůže být zároveň nešťastný a nemilovat všechno kolem. Taková hřejivá vlna vděčnosti. A v tom to právě je: protože je to vlna – odezní, odvlí se náhle nebo pomaloučku a je To pryč. Každý nádech má svůj výdech – vlna přišla a odešla – už tu není. Radostné děkuji všem a všemu odvanulo. Zbyla tu jen šedivá ulice, jaká zde dříve byla a od sebe oddělená těla lidí a od sebe oddělené mysli lidí, nálady, které na sebe narážejí jako divoké mořské vlny.

Bylo to vzednutí, nadechnutí, zatušení a jako každý proměnlivý stav odezní a často se promění v opak.

Takový závan kdovíčeho, zahlédnutí něčeho co třeba ani neexistuje. A pak mi bude někdo povídat, že vděčnost je duchovní cesta! A kdo je vděčný mě za všechny ty oběti a odříkání...? (Tak uvažuje oddělená duše.)

Jenže takové pobíhání od vděčnosti k nevděčnosti není cesta, ale duchovní přešlapování na místě. Nahlédnutí do neodděleného celistvého světa zpívajících duší není klam a mámení smyslů, ale „reklamní vzorek“. Otevřena – čili života vyšších možností, chcete-li duchovního světa, neviditelná nebo Věčnost. Reklama na Věčnost říká, takhle můžeš žít, člověče, takhle to může vypadat, tak o tom píšeš ty „duchovní“ knížky. Nahlédneš a zavře se. Není zadarmo. Jaká je cena? Nikdo nemůže dát víc než svůj život. Toto je cena!

Reklama na Věčnost ukazuje radostný vzorek. To je první volání cesty. Zve nás. Budme jí vděční. Neříkejme, „kdovícotobylo“. Neříkejme „neexistuje“. Přiznejme si, že bez krajiny vděčnosti je srdce smutné. Můžeme truchlit, stále vzpomínat, ohlížet se, že tam tenkrát To bylo krásné, udělat si z Toho kult, modlu, zavřít to někam a nechat zplesnivět... Ale

můžeme ve jménu té vzpomínky jednat: děkovat a žehnat všem a všemu na každém kroku. Ne zbytečně mají stará náboženství požehnání (žehná se jídlo, čas – den a noc, člověk, živly, etapy – mezníky života, úroda, svátky – žehná se Nejvyššímu. Co Mu člověk může dát, když ví, že všechno je Jeho, může Mu poděkovat, vyjádřit vděčnost žehnáním – svatý, budiž požehnan! Rozdávej proto vděčnost na všechny strany a nedbej svých nálad a rozladů a okolností.

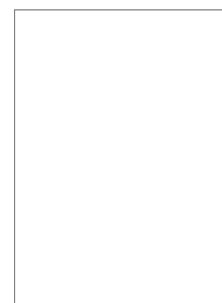
Starí moudří to znali, „žehnej“, „děkuj“ učili člověka od dětství: ne abys byl slušný a líbil se sobě, ale abys byl vděčný Tomu od koho přicházíš, Kdo jediný má na tebe vlastnické právo, skrze Koho žiješ, Kdo tě drží na své dlani a Komu nic než svou vděčnost nemůžeš dát. Jen ta vděčnost je jakoby tvoje a i o tu bys měl prosit, abys jí upřímně a za všech okolností byl schopen, vždyť někdy je to tak těžké být vděčný.

Malou pomůckou cesty vděčnosti je kladení si správných otázek. Ne si říkat co ještě nemám, ale co již mám a vědět, že nic není na světě samozřejmé a výhradní vlastnictví. Nic nám totiž tady nepatří. Takový vlastník může být často rozmrzelý na svoje statky, ale dobrý správce ví co mu bylo svěřeno a že bude ze svého hospodaření skládat účty. Vděčný správce všech a všeho co je nám svěřeno ví co je cesta vděčnosti a ví že nemá konce.

Jarmila Plotěná

Vlasta Čermáková:

DUŠEVNÍ ODRAZY

**Mě se často v mládí zdávalo,
že mé nohy jdou a jdou
vábeny nekonečnou přírodou. –
Jsem snad věčným tulákem,
poutník rodnou planetou?**

Jarmila Plotěná:

Děkuvzdání

**Až zvon noci k ránu odezní,
upředu si verš a budu zpívat píseň úsvitu
Helios – Slunce stoupá do slávy
a září na blankytu,
je tu nový den.**

**Odplyne svítání i noční tmavobrána,
úlomky všech tvých chvil pominou v propadlišti,
však zůstávej na stráži naděje
a vítěj všechna rána,
dar chvíle přítomné i chvíle příští.**

John A. Sanford:

Sny a uzdravení

*Stručný úvod do výkladu snů. Brno, Tomáš Janeček 2003. Druhé, opravené vydání.
Edice Studie sv. 3., 144 stran.*

Když Carl Gustav Jung se pokusil zhodnotit význam snů, charakterizoval je takto: „Sny jsou nestranné, libovůli vědomí vzdálené, spontánní produkty nevědomé duše. Jsou čistou přírodou, a tudíž nefalšovanou, přirozenou pravdou. Proto se hodí lépe než cokoli jiného k tomu, aby navrátily lidské podstatě odpovídající postoj, když se naše vědomí příliš vzdálilo od svého základu.“

Autor, episkopální duchovní ze San Diega v jižní Kalifornii, bývá svými farníky často dotazován, jak prožívat spokojený, zdravý a plnohodnotný život. Od dob svých studií ho fascinuje analytická psychologie C. G. Junga, především jeho výklad snů. Jungův výklad mu byl přijatelnější než Freudův, který vychází z toho, že základní energií v člověku je sexuální libido. Jung během své lékařské praxe se přesvědčil, že lidská energie se může promítat do různých směrů, nejen do sexu, ale i do umění a tvořivosti všeho druhu, ba i do

ničivosti; nejproduktivnější je to, že cílí k celistvosti, k úplnosti, k vyrovnání obou protikladných polarit (animus a anima).

V třetím ročníku teologie prof. Kunkel svým posluchačům navrhl, aby si začali zapisovat sny. Do té doby se autor s interpretací snů na teologické fakultě nesešel, ač znal konstatování prezidenta Lincolna, že o snech se ve Starém zákoně mluví v 16 kapitolách a v Novém zákoně v pěti. Lincoln se mýlil, autor během studia našel zmínky o snech a jim podobných zážitcích téměř v celé Bibli. Tyto poznatky vtělil do své první knihy o snech *God's Forgotten Language* (Zapomenutá Boží řeč), Lippincott 1968. V anglosaském světě to byla prvotina. Inspiroval ucelenější studii Mortona T. Kelseye: „Bůh, sny a zjevení“ (Augsburg 1974). Ta se soustředila na Bibli a ranou církev.

Naproti tomu přepracovaná Sanfordova studie má ctižádostivější cíle: zobecňuje zkušenost své episkopální denominace a obecně kritizuje církev, že „místo aby o duši pečovala, snaží se přizpůsobit jedince životu instituce“. (s. 15) Církev podléhá klamu racionalistického materialismu a přehlíží, že člověk se chová jako iracionální tvor a i celé lidstvo jedná jako posedlé. Ke snu se obrátila zády a nevidilo jí, že je to v rozporu s biblickým učením i raně křesťanským.

Obrat nastal až po druhé světové válce, kdy se šířil výzkum spánku. Klinické studie dokázaly, že člověk z průměrných 8 hodin spánku 90 minut sní. Tento snový REM-spánek je doprovázen rychlými očními pohyby. Zapamatování snů lze nacvičit. Ztěžuje je rozhlas i televize, alkohol, sedativa a většina drog. Napomáhá jak klidné přemítání před usnutím, tak celodenní introverze.

Nikdo nepochybuje, že společným jmenovatelem člověka je jeho tělo (fysis) obsahující orgány jako srdce, plíce, zažívací ústrojí, ledviny atd. Analogicky máme všichni společnou strukturu psychickou – psýché. Vědomí i nevědomí má mnoho vrstev a kolektivní nevědomí – skladiště nashromážděné moudrosti všech miliónů let, během nichž se život na Zemi vyvíjel, je celkovým souhrnem archetypů. Archetypy jsou základní stavební kvádry osobnosti, energetické, zděděné a nenaučené vzorce, které svým vstupem do vědomí vytvářejí osobnost. Jestliže s archetypy zacházíme vědomě, pomáhají nám stát se individualitou. Proto Jung tento proces nazval individuace.

Především numinózní sny jsou nabitě energií a slouží jako odrazový můstek k hledání a nalézání celistvosti, dovršení procesu individuace. Čím hlubší znalosti mytologie, tím snadněji lze symbolické sny dešifrovat.

Stať „Použití snů v terapii“ (s. 52 – 68) srozumitelně popisuje postup, který vyžaduje velkou trpělivost. Prvním krokem je vést klienta k zapisování snů. Potom klient čte či vypráví sen nahlas. Někdy jej terapeut po vyslechnutí opakuje, aby se ujistil, zda detailům dobře rozuměl. Teprve tehdy je sen připraven ke zkoumání. Dalším krokem je povzbuzovat klienta v hledání asociací. Když má klient zábrany či strach, že se zesměšní, zahájí terapeut hru „člověk z Marsu“. „Představte si, že jsem Marťan, který právě přiletěl na planetu Zemi a nic o ní neví.“ Pokud klient na hru přistoupí, uvolní se jeho představivost. Proces asociace oba zapojuje do zkoumání snu jako živé skutečnosti: je to jako „procházet snem“. Výklad snu je spolehlivý jen tehdy, když se nám vyjeví jeho

„Gestalt“, tj. když výklad dává tvar snu jako celku. Je důležité, aby si analytik nemyslel, že musí vědět všechno: někdy snu prostě nerozumíme. Potom doufejme, že si nevědomí najde jiný způsob, jak zprávu formulovat. „Terapeut nemůže vést druhého člověka temnými cestami nevědomí, pokud tam nebyl sám.“ (s. 56) Ku podivu jen málo psychiatrických a psychologických škol vyžaduje osobní analýzu. Naproti tomu osobní analýza je jádrem jungiánských analytiků.

Druhá část studie obsahuje sérii osmi snů vysokoškoláka Martina, který nestudoval psychologii ani v oné době neprocházel žádnou psychoterapií. O snech měl jen útržkovité poznatky z humanitních přednášek a z četby Jungova vlastního životopisu. Martin přiznal, že knihu nedočetl, byla nad jeho chápání. Avšak živé sny si zapsal, a ty tvoří II. díl knihy.

Závěrem autor cituje sérii snů čtyřicetileté Marie, která k autorovi přišla na jedinou konzultaci v době, kdy měla konflikt s manželem a chtěla se vrátit ke studiu. Na vysoké škole byla zamilovaná do o 10 let staršího pedagoga, ale pro stydlivost mu to nikdy nedala najevo. Sny jí osvětlily, že Marie nešla vlastní cestou, nýbrž pak jí velel negativní animus. Jeho zabití bylo pro ni osvobozujícím činem. Její jásoť byl známkou, že může vejít do života s obnovenou vytrysklou energií. Prošla temnotou a nebezpečnými zážitky, ale trpělivost přinesla růže: dostala dar celistvosti. Tyto sny byly pro Marii tak objevné, že je nikdy nepřinesla k analýze či interpretaci. Sny však zahájily období velké vnitřní proměny. Dokončila studium, nabyla ztracené sebevědomí, zůstala věrná manželovi a přesto se její osobnost vyvíjela vlastní cestou.

Bohužel v ČR není dosažitelné Sanfordovo původní dílo o snech z r. 1968, abychom se mohli přesvědčit, jak autor během uplynulých 35 let jako jungiánský analytik vyzrál.

Boris Merhaut

Erazim Kohák:

CO JE PRAVDA

(z myšlenek v úvaze uveřejněné v Právu 8. října 2004)

Pravda je v dialogu. To není jen citát z filosofie Karla Jasperse. Je to každodenní zkušenost. Veliká je pravda. Naše slova jsou na ni krátká. Snažíme-li se zavřít pravdu do jedné věty či jediného vyznání, zjistíme, že něco přebývá. Pravda je vždycky o tolik víc než ta jedna (pravdivá) věta.

Lidský život je opravdu složitý. Když máte vyjádřit cokoliv, na čem opravdu záleží, nestačí jedna věta ani jeden hlas. Pravda je vždy mnohohlasá ve své složitosti. Kde není diskuse, kde je jen jedna jediná pravda, tam bude mnoho lidí stísněných. Protože pravda je v dialogu.

Platí to i o věcech veřejných. Jedna pravda může sama o sobě být pravda, ale nikdy není celou pravdou. Dokud budou lidé lidmi, bude potřeba druhého hlasu. Když Masaryk řekl, že demokracie je diskuse, měl na mysli tu výměnu názorů, ve které z naslouchání druhému a přemýšlivého odpovídání vyrůstá něco základnějšího než to či ono dogma. Vyrůstá pravda, která není ve větě, která je v dialogu.

Jen pravdu, která je v dialogu, ne v jednom dogmatu, není třeba prosazovat silou. Každá jednojediná pravda, ať už podle Marxe, či podle von Hayeka, potřebuje násilí, protože někdo se do ní nikdy úplně nevejde, někoho je vždy třeba stlačit.

Středověký „advocatus diaboli“, zastánce ďáblův, není nepřítel pravdy. Pomáhá ke zrodu pravdy z dogmatu právě tím, že dogma zpochybňuje. Protože pravda je v dialogu. Protože jedna ruka netleská.

Rostislav Havránek

FRONTA NA ANSELMA GRÜNA

Rozvinutý vějíř pestrobarevného podzimu, zpřístupňuje vzpomínky na hýřící léto, na krásné okamžiky, navzdory starostem a problémům, kdy roztoužené impulsy po setkání hledačů duchovních cest byly oslyšeny.

Nabírání doušek duchovního slunce nám umožnila třídní návštěva nejpopulárnějšího autora duchovní literatury benediktina Anselma Grüna. V Praze se zastavil krátce realizací rozhovoru v Českém rozhlase, Proglasu a Křesťanském týdeníku. Jeho poselství bylo namířeno do Brna. Zklidňující atmosféra v biskupském gymnáziu, lačná po zniternění duše byla znamením času rozbíhajícího se za hodnotami a smyslem života zakotveném v Bohu, nalezením své pravé podstaty vymaněním se z otroctví konzumního materialismu a strašáku tržní ekonomiky. Po páteční přednášce následovala sobotní rekolekce s názvem Putování po ostří nože (zvukový záznam vydalo KNA). Vysluhování bohoslužby A. Grünem v chrámě sv. Jakuba otevřela duchovní průnik do vyšších dimenzí života, kdy stovky věřících lačnilo po božím oslovení a požehnání.

A kdo je Anselm Grün? Člen benediktinského řádu (narozen 1945) je vyhledávaným duchovním učitelem v propastných zlomech současnosti. Hloubkou spirituality navazuje na tradici prvních apoštolů, pouštních otců (eremitů) a mystiků reformovaných mnišských řádů přesahujících dogmatický kánon oficiální katolické církve dynamikou živé víry proti středověké statické a obřadnictví. Aby přiblížil duchovní hloubky současnému světu a oslovil ho, používá hlubinné psychologie C. G. Junga a Dürkheima. Zakladatel a otec mystického mnišského řádu je sv. Benedikt z Nursie, jehož dílo Řehole je dle Grüna svědectvím duchovního zrání.

Na otázku, zda benediktinské mnišství má pro současnost – zejména současné věřící křesťany – význam, sděluje A. Grün, že členové řádu směřují od osamění (řehole) v plnosti víry ke sdílení společenství, jemuž z moci Boží milosti se stávají požehnáním. Konkrétněji vyjádřeno: při hledání nových oslovitelných forem učení mistra Nazaretského využívají především meditaci ve formě skupinové dynamiky, kdy křesťanská spiritualita se setkává s duchovní psychologií, zejména C. G. Junga a Emanuela Frankla, s přihlédnutím i k buddhistickému mnišství. Přínosem hledání nových forem je úsilí spolupráce religiozity s psychologií neb v případech teologie versus psychologie není možná duchovní léčba.

Publikace A. Grüna přispívají k duchovnímu otevírání nitra duchovním rovinám (stupňům), poskytují metodu, jak si počínat na cestě k Bohu překonáváním nižšího sobeckého já.

Pro informovanost jmenujeme názvy: Duchovní terapie a křesťanské tradice, Spiritualita zdola (jak překročit svůj vlastní stín vězící v podvědomí), Každý má svého anděla, Tvé jméno v knize života, Obrazy proměnění vlastního nitra. Jeho duchovní dílo nemá popisný charakter, leč je výrazem vnitřních zkušeností hledání a nalezení Boha, potřeby vroucí otevřenosti srdce pro přijetí darů Božích. Duchovní cvičení A. Grüna přivedla mnohé hledající k duchovnímu zamyšlení až prozření nad kristologickou duchovní (spirituální) dimenzí, kdy východiskem vyrovnaného stavu k Bohu i lidem je především smíření se sebou samým, se svými slabostmi a stinnými stránkami a hluboká důvěra v Boží shovívavost a milosrdenství proměny.

Německý benediktin podepisoval své kniha před knihkupectvím Cesta, kde bylo možné spatřit úctyhodnou frontu zájemců, čekajících na podpis duchovního mistra s nadějným úsměvem.

ing. Miluše Šubartová

Daniel Novotný:

TŘI TEORIE O SVĚTĚ

Pokud odmítneme materialistickou teorii, mnou pracovně nazvanou „Slepý vesmír“, (odmítnutí se zakládá na mých osobních zkušenostech), vytvořil jsem si v průběhu života tři teorie o světě.

1. boží plán

Svět byl stvořen Nejvyšší bytostí, s Jí známým účelem, vše je pod kontrolou, každému dávající synchronicky to co si zaslouží a to co „má“ dostat aby „šel dál“. My celý Plán nevidíme protože jsme jen součástky, ale můžeme si být jisti že vše je OK.

2. hra

Je to hra. Možná něco jako Šivův tanec, možná pyramida která se skládá z menších her každého jednotlivého člověka, her rodin, národů, ras... celé to tvoří jednu velkou gamesu a Nejvyšší bytost se baví. Bezva, bezva.

3. solipsismus

Toto je přísně „vědecko-idealistický“ přístup. Egoistický a pro někoho hnusný, Cogito ergo sum. Vím, že existuji. Ale co zbytek vesmíru? Je nezávislý, nebo závislý na mě? Nemůžu (exaktně) ze své pozice dokázat, že má vědomí cokoliv jiného než já a že když odejdu z místnosti, místnost tam stále je... chápete? Takže realitu jsem si kolem sebe vytvořil (a stále vytvářím) já. Dětské, říkáte? Ale povýšil jsem to na jednu ze tří teorií, protože tyto solipsistické myšlenkové pochody nemůžu pominout...

Syntéza

Tyto tři teorie se vlastně tak nějak nevyklučují, ale doplňují. Dá se zkonstruovat jejich syntéza, o kterou se nyní pokusím: je jenom jedno Já (solipsismus) (das Selbst, the Self) – to si hraje na vesmír (hra) – ten si stvořilo plánovitě, aby se projevilo (plán).

Cítím to tak, že teorie Plán a Hra transformují při syntéze Solipsismus tak, že nejsem jediný, kdo má vědomí. to je sice v podstatě jen jedno, ale já (Danny) v něm nemá (či zároveň mám a nemám – vivat doublethink) výsadní postavení. Protože je jen jedno Já, a z třetí teorie to plyne, Nejvyšší bytosti, která vše kolem sebe stvořila jsme my všichni (já, ty, oni... různé pohledy na Já). Zbývá poslední věta – každý může opakovat (neplatí jen pro Dannyho). „jsem Nejvyšší bytost, která si pro sebe naplánovala hru.“

Tanzin Wangyal:

Tibetská jóga snu a spánku

(Z anglického originálu The Tibetan Yogas of Dream and Sleep přeložily Iva Prokopová a Lenka Fegutová.) Praha, DharmaGaia 2002. 266 stran.

Rodiče autora, buddhistický lama a jeho žena, vyznávající bön, uprchli do Indie po čínské okupaci své vlasti. Po smrti otce se matka znovu provdala za bönistického lamu.

Hoch byl poslán v deseti letech do kláštera tradice bön v podhimalájském městě Dólandží, kde byl vysvěcen na mnicha. Na základě snu byl zasvěcen do jógy Velké dokonalosti (tib. Dzogčhen) a tříleté studijní osnovy zvládl tak dobře, že v 19 letech směl sám vyučovat. R. 1986 mu byl udělen nejvyšší akademický titul geše a byl poslán do tibetské duchovní komunity v Itálii. Postgraduální stipendium Rockefellerovy nadace ho zavedlo na katedru religionistiky Riceovy univerzity, kde spolupracoval na výzkumu bönismu s A. Kleinovou. Učení dzogčhen představil Západu ve svém díle *The Wonders of the Natural Mind* (Zázraky přirozené mysli) (1993). Tato kniha vznikala řadu let, když autor přednášel na univerzitách v Kalifornii a Novém Mexiku. „Posledních deset let intenzivně cvičím jógu snu... Někdy se mi noční cvičení daří, jindy ne. S tím je třeba počítat. Cítím se svobodný.“ (s. 10)

Jeho vzorem je proslulý tibetský guru Šardzä Rinpoče, který r. 1934 v okamžiku smrti dosáhl vrcholné realizace.

Autor přiznává, že někteří kolegové-mniši mu vyčítali, že šíří toto tak tajné učení na Západě, kde prý pro ně nejsou předpoklady. Konec čínské okupace Tibetu je však v nedohlednu a tak podle mínění autora lamům nezbyvá, než tibetské tradice šířit tam, kde najdou „uši k slyšení“.

Autor si svůj námět rozdělil do šesti částí.

I. O podstatě snů (s. 21 – 65)

První krok je učit se rozpoznávat, že sen skrývá netušený potenciál, využitelný na duchovní cestě. Kořenem všeho, co prožíváme, včetně snů, je metafyzická nevědomost (avidja, tib. marigpa). Je dvojího druhu: 1/ vrozená, tj. neschopnost si uvědomit pravou podstatu sebe sama i celého bytí. Je to lapení do síťoví klamných představ dualistické mysli. Nedělitelnou jednotu zkušenosti rozštěpujeme na bílé a černé, na správné a špatné. „Toužíme po rozkoši, zábavě, pohodlí, bohatství a uznání a současně se snažíme vyhybat se utrpení, chudobě, nepohodlí a hanbě.“ (s. 22)

Pak je tu druhý typ nevědomosti, který je podmíněný kulturně. Žádostivost-lpění i odpor jsou v každé společnosti kodifikovány do soustavy hodnot. Pro hinduisty je tabu hovězí maso, pro muslimy vepřové. Tibeťané i Zápaďané požívají obojí bez zábran. Kulturní nevědomost udržují při životě tradice, které prostupují všechny zvyky a obyčeje, žebříčky hodnot i sumu poznatků. Příkladáme jim takovou důležitost, že je de facto považujeme za obecné pravdy či posvátné zákony.

Dualita je všepromikající, avšak paradoxně jí lze používat, abychom nevědomost překonávali, např. lpěním na ctnostech.

Obdobou nevědomých sklonů západní psychologie jsou tzv. karmické stopy, mentální dispozice a zabudované vzorce chování: projevují se až tehdy, když nastanou vhodné podmínky, aby vystoupily z nevědomí do vědomí.

Jak hinduisté, tak buddhisté se shodují v tom, že to, co nazýváme svět (skt. lóka) sestává ze šesti sfér či říší existence. Jsou to říše bohů (dévů), asurů, polobohů, lidí, zvířat, hladových duchů (prétů) a pekelných bytostí. Tibeťané věří, že to nejsou jen úrovně vědomí či možných zkušeností, ale že to jsou skutečné říše, do nichž se tvorové rodí tak jako my do říše lidí a lev či pes do říše zvířat. Latentně jsou v nás obsažena semena zrození do všech ostatních říší: když v nás propukne hněv či závist, prožíváme zkušenosti asurů. Jistě jste se setkali s lidmi, kteří nikdy nemají dost: jsou uvězněni v říši hladových duchů (prétů). Pekelník se vyznačuje nenávistí, násilnictvím, zuřivostí a horečnatým neklidem.

Základní emocí pekel je hněv. Protilekem je nepodmíněná láska. Podle tibetské tradice lze rozlišit devatero horkých a devatero studených pekel. V nich bytosti bezmezně trpí, umírají v mukách a okamžitě po smrti se v této strastiplné sféře znovuzrodí.

Hrabivost, lakota, nenažranost a chtíč jsou charakteristiky prétů – hladových duchů. Mají obrovská břicha a maličká ústa. Někteří prétové obývají vyprahlé pouště, kde je trýzní neuhasitelná žízeň.

Karmická prána

Energetický základ sanskár – energetických stop, je trojí karmická prána: jemnohmotná, hrubohmotná a neutrální. První je příznivá, druhá budí negativní emoce. Karman (karmu) lze chápat jako spravedlnost života k sobě samému: Promarní-li se „vzácné lidské zrození“ prožíváním emocí nenávisti, rasové nesnášenlivosti, závisti a chtivosti, automaticky se tím kvalifikuje do sféry „peklo“. Naproti tomu jedinec se kvalifikuje na „úplného člověka“, je-li v něm probuzena láska a zájem o potřeby bližních.

Základní emocí říše bohů (dévů) je příjemné rozptýlení. Žijí v přepychu a pohodlí a délka jejich života může trvat až jeden eón. Ale i tak zdánlivě dokonalé jemnohmotné tělo zestárne a déva se vrací do koloběhu životů, kde převládá strast a utrpení.

Jejich protikladem je říše polobohů čili asurů, kteří sice rovněž žijí v blahobytu, ale přitom je trýzní nesnesitelná pýcha, hněv a závist. Často vedou bezvýsledné války s mocnějšími dévy, ale jejich pokoření a zraněná pýcha v nich posilují bezmocný hněv a závist.

4 – 5: Jak vznikají sny (s. 59 – 65)

Sen je odrazem naší vlastní mysli. Nedovedeme-li s myšlenkami nakládat, pak nás ovládají. Sen se neliší od mysli, tak jako sluneční paprsek od slunečního svitu na nebi. Podstatou všeho, co vzniká, je prázdnota. Mateřská tantra hovoří o lhündub – spontánní dokonalosti: vše je jen takové, jaké je, spontánně vyvstávající ze základu jako dokonalý projev prázdnoty a světla. Zrcadlo si nevybírá tvář, kterou bude odrážet: přirozeností zrcadla je odrážet vše. Nejvhodnějšími nástroji k sdělování duchovních pravd jsou symboly a metafory. Když vstoupíme do osvětlené místnosti, nezkoumáme lampu, knot a

olej. Uvědomujeme si jen osvětlenou místnost. Dělejme totéž s metaforou, nechtějme ji analyzovat: jak se lampa do místnosti dostala, kdo ji zapálil, jaký má knot, odkud táhne průvan. Místo bezklidného hloubání, spočíňme v obraze: je tma, rozhoří se lampa. Tmu nahradilo světlo, přímo poznatelné, čiré. Průvan plamen uhasí. Víme, jaké to je, když světlo přemůže tma.

Jelikož cílem cvičení se sny je osvobození, všechny další části a kapitoly se týkají metodiky. V tibetské tradici bönnisticko-buddhistická aplikace jógy snu úzce souvisí s vizualizací posvátných slabik. Autor doporučuje vzývat ochrannou bohyni (dákiní) jménem Salčche Dödalma, což znamená „Ta, která je září za pojmy“. Během dne si ji lze vizualizovat ve formě sambhógakáji: bělostnou, zářící a úchvatně krásnou; její průhledné tělo je ze světla. Její zdařilá reprodukce je na s. 178.

Závěr je povzbudivý: „Když učení jednou vstřebáte a v životě se jím řídíte, už je nadále nepotřebujete... Prázdnými rituály nedosáhnete ničeho... Dharma je opravdu pružná... Podstatné je přijít na to, jak zdokonalit uplatňování této formy.“ (s. 239)

Vzhledem k tomu, že třetinu života prospíme, je dost divné, jak málo o této „ztracené“ době víme. Exkurze do ní dělali surrealisté i psychoanalytici. Pouze C. G. Jung a jeho následovníci a transpersonalisté jí věnovali hlubší pozornost, především ti, kteří se zabývají thanatologií. Tibetská kniha mrtvých bývá překládána do všech kulturních jazyků. V češtině jsou překlady tři. Toto průkopnické dílo je obohacením tematiky snu. Další český překlad od téhož autora „Zázraky přirozené mysli“ je v tisku. Je třeba ocenit, že v hektické době tak poplatné tržní ekonomii se ještě najde tak poctivý tým, který od vydavatele Lumíra Kolíbala, překladatelky Ivy Prokopové a Lenky Fergutové až po tibetanoložku Zuzanu Ondomišiovou a češtinářku Danielu Varadínkovou, publikaci Tändzina Wangyala věnoval tak mimořádnou péči. Proč však důsledně nepoužívat českou normu přepisu tibetštiny, tak jak jí svého času pro všechny orientální jazyky vypracovala Názvoslovná komise pracovníků Orientálního ústavu ČSAV?

Boris Merhaut

Mircea Elida:

OBRAZY A SYMBOLY

Esej o magicko-náboženských symbolech. Brno, Computer Press 2004. 269,- Kč.

Filozof William James (1842 – 1910) zaznamenal: „Naše myšlení z větší části sestává ze série obrazů, z nichž jeden vyvolává další; je to jakýsi pasivní snový stav.“
Racionalismus a pozitivismus, které tak dlouho kralovaly, neměly pochopení pro tento

druhu nezodpovědných či necílevědomých myšlenkových obrazů a rehabilitoval je až surrealismus a objevitel archetypů C. G. Jung. James Franzer vydal I. díl svého objevného monumentálního díla Zlatá ratolest již r 1895, čímž evropským, civilizací zcela pohlceným čtenářům podal dramaticky a plasticky panoramatický obraz magického myšlení, rituálů a mýtů. Trvalo půl století, než geniálnost Fräsera byla pochopena, i když samotný pojem symbolu zůstával nesrozumitelný.

Teprve 21. století, kdy dochází k masové ztrátě vlivu etablovaných církví a jejich vyčichlé ideologie, má možnost objevit příznivější podmínky pro pochopení mýtu jako nejadekvátnějšího zrcadlení pravé Skutečnosti. V tomto směru si vydobyl nejvýznamnější místo další objevitel Mircea Eliade (1907 - 1986), který nám úsporně na nemnoha stránkách hierarchicky uspořádal všechny dílčí prvky obrazů a symbolů. Důrazně promlouvá k těm, „kteří mají uši k slyšení“. Tak Západ dostává nový impuls v okamžiku, kdy obecná teorie systémů mu usnadňuje smířit se s tím, že v globálním světě průmyslové civilizace už není sama, že jsou zde i jiné žebříčky hodnot. Příliš dlouho jsme byli indoktrinováni, že člověk je zvíře definované a ovládané pudy, a s heslem „carpe diem!“ – žij a užívej sex, peníze a moc. Objevíme-li ahistorickou složku sebe sama, otevře se nám nekonečně bohatší duchovní svět a snad i „ztracený ráj“.

Předmluva: Symboly a psychoanalýza (s. 10 – 24)

Obrazy, symboly a mýty nejsou nahodilostmi narušené psychické prostorovosti mysli, nýbrž odhalují nejtajnější modality bytí. Podle surrealistů každý člověk má potenciál stát se básníkem. Poslední pozitivista Freud a jeho ortodoxní škola se mýlí, když veškerou kulturu vybudoval na sexualitě. Tento geniální omezenec si neuvědomil, že sexualita vždy a všude má víceúčelovou funkci, včetně té nejvyšší - kosmologické. Když vypreparoval svůj šokující Oidipův komplex jako fascinaci chlapce matkou, nepochopil, že primární a pravý je **obraz matky**. Je to důkaz jeho psychické nerovnováhy. Nejen psychoanalýza, ale i dějiny náboženství překypují bludnými jednostrannými interpretacemi symbolů.

Tak pokleslé kýče Červené knihovny i nejsentimentálnější šlágry skrývají **stesk po ráji**. I nostalgie po „minulosti“, zlatých starých časech, je tatáž touha po nenávratně ztraceném ráji. V symbolech se přímo utápí základní složka člověka - **imaginace**, živící se archaickými mýty i teologií. Etymologicky **imaginace** souvisí s **image** – „představa“, „imitace“. Imaginace napodobuje příkladné obrazy, reprodukuje je, dává jim novou aktuálnost, donekonečna je opakuje. „Mít imaginaci znamená vidět svět v jeho celistvosti.“ (s. 18)

I. Symbolika středu (s. 25 – 55)

Proč veřejnost nechte díla religionistů – historiků náboženství? Nevykazují žádný duchovní přínos, bývají příliš technické a nudné. Eliade si vzal příklad z hrstky badatelů jako byli James Frazer, Van der Leeuw a Heinrich Zimmer, kteří psali o náboženství tak poutavě, že vzbudili u vzdělané veřejnosti novou vlnu zájmu.

Obydlený svět má svůj posvátný prostor – **střed světa**. Značně archaická je představa tří kosmických oblastí – Nebe, Země, Peklo. Z tohoto **středu** vystupuje symbol hory, stromu nebo sloupu. Kořeny kosmického stromu sahají až do pekel, jeho větve se dotýkají nebes. Jeho funkci ve staré Indii měl obětní kůl, k němuž obětník přistavil žebřík, aby sám či se svou družkou vystoupil na Nebe a stal se tak nesmrtelným. Když oltář, chrám a jiná posvátná místa ztratily svou účinnost, nahradila je **mandala** – geometrický vzorec soustředných kruhů vepsaných do čtverce. Tantrické školy odmítly vnější mandalu a přenesly ji do nitra zasvěceného, aby probudil hadí sílu, aby s její pomocí pronikl do posvátného středu. Západní analogií vstupu do posvátného prostoru je legenda o Persifalovi a svatém Grálu.

II. Indické symboly času a věčnosti

Mýtus nám vypráví o událostech, které se konaly **in principio**, na počátku, v prvotním a bezčasém stavu, v okamžiku posvátného času. V tradičních společnostech jsou mýty dodnes **pravdivé**, neboť jsou posvátné. Když člověk naslouchá mýtu, zapomíná na bídu svého neradostného údělu a je přenášen do jiného vesmíru – do posvátného času. „Periodické recitování mýtů boží zdi vybudované z iluzí profánní existence.“

Na rozdíl od Euroameričanů, kteří jsou naprogramováni na úvahy nejvyšší tří generací a kde obzor politiků je omezen na čtyřleté funkční období, staří Indové brali v úvahu časové období pro nás nepředstavitelné – jugy a mahájagy. Analogií čtyř věků antiky zlatého, stříbrného, bronzového a železného jsou 4 indické věky nestejného trvání v poměru 4 : 3 : 2 : 1. Jejich souhrn je mahájuga trvající 12 000 let. My se nacházíme ve čtvrté juze – kali juze, věku temnoty, prostopášnosti a honbě za sexem, majetkem a mocí. Vládcové využívají obecný úpadek inteligence. Cyklus mahájagy je vystřídán **rozpuštěním** (paralaja). Život ve srovnání s věčně opakovaným základním rytmem kosmu je jednotlivý lidský život jepičí. Vymanit se z tohoto koloběhu může jedinec jen některou přísnou metodikou k nabytí osvobození či duchovní svobody.

III. Bůh „svazovač“ a symbolika uzlů

Indoevropská mytologie rozeznává řadu protivníků svrchovaného vládce. Indra, bůh válečník, má za protivníka magického eskamotéra Varunu. Zatímco v starém Řecku Zeus bojuje, jeho antipod Uranos znehybňuje a svazuje.

Ambivalentní je role uzlů: ty blahodárné chrání proti nemoci, kouzlům, démonům a smrti.

IV. O symbolice mušlí

Víra v magické vlastnosti ústřic, mušlí a mořských lastur je rozšířena po celém světě, od prehistorie až po moderní dobu. Naproti tomu perla, kdysi symbol plodivé síly či

transcendentální reality, degradovala v tržní ekonomii Západu na „drahokam“. Nošené na kůži jako amulet, ženu prosycují plodivou energií a chrání ji před škodlivými silami.

V gnostickém spise **Skutky Tomášovy** hledání perly symbolizuje duchovní drama člověka hledajícího spásu: gnóze však je skrytá a těžko dosažitelná a je poseta překážkami. Avšak perla symbolizuje mnohem více: její zjevení v tomto jevovém světě pokleslých bytostí je zázračné, je to projev Boha v kosmu, spaseného Spasitele, Krista-krále.

V. Symboly a historie

Bylo logické, že církevní otcové využili posvátnosti vodstva o obohatili je o nové významy. Pro Tertulliana voda jako první rodí život a proto má nezastupitelnou funkci při křtu. „Starý člověk“ umírá při ponoření do vody a dává zrod nové, obrozené bytosti... Když znovu vystoupíme z vody, v tu chvíli se objevuje nový člověk. (s. 156)

Jako správní pozitivisté celá generace badatelů, z níž vyčnívají Tylor a Frazer, pohlíželi na náboženský život archaického lidstva jako na hromadu pověr. Naproti tomu Eliade vyhledává fakta, která tomuto soudu odporují: tam, kde Frazer a spol. viděl jen **pověru** je už obsažena metafyzika – globální a koherentní pojetí reality prostřednictvím obrazů a symbolů. Eliade nás přesvědčuje, že funkcí symbolu je odhalovat totální realitu, nepřístupnou jinými prostředky. Křesťanská hagiografie sjednotila místní kmeny od Portugalska po Thrákii a Dněpr na společného jmenovatele s vyhraněnými archetypy. Historie se opakuje. Obyvatel Evropské unie hledá společného jmenovatele a proti své vůli je vtahován do dialogu s ostatními exotickými a „primitivními“ kulturami. Bylo by politováníhodné, kdyby tento dialog probíhal bez studia symbolů a obrazů, kterým tento dialog může být obohacen.

Tento soubor esejů prvně vyšel v Paříži r. 1952. Je nadčasový, jak svědčí reedice i překlady do mnoha jazyků.

Boris Merhaut

Osmdesátiny šprýmaře-filozofa

Postkomunistická éra bohužel nemá na seznamu systemizovaných funkcí dvorního šaška, který jako jediný si mohl dovolit všemocnému králi drze připomenout, že „král Lávr má oslí uši“. Do role výstředního oponenta totalitního režimu se dobře vehrál Rudolf Battěk, jeden z nejdéle vězněných disidentů z dusivých dob husákovské normalizace.

V jedinečném díle „Důležitost žítí“ čínský emigrant Lin ju-tchang tvrdí, že modelem úspěšného stáří je mudrc, který se skrývá v masce šprýmaře a rošťáka, kterou vyjadřuje

karta žolík, anglicky Jolly Joker. Symbolika je jasná: tak jako žolík může nahradit kteroukoliv kartu, tak šprýmař je jako ryba ve vodě v mnoha různých rolích.

Když nám na prahu svého 80. výročí Rudek tvrdí, že žije jako důstojný důchodce, který se o dění v ČR nechává informovat už jen svou ženou Dagmarou, všimněme si šibalských plamének v jeho očích, které ho usvědčují, že to nemyslí vážně. A vskutku by bylo slušným lidem líp v tomto ráji podvodníků a klamavých reklam, kdyby měli celistvý přehled dění jako náš oslavenec.

Poznal jsem ho během Pražského jara 1968, kdy se na valné hromadě závodních rad ROH Čs. akademie věd představil jako kandidát do Celoakademického výboru ROH. Překvapil nás jasností své koncepce demokracie i rozhodností, s jakou odmítl tehdy nedotknutelnou posvátnou krávu – vedoucí roli KSČ. Ve zvolené cestě důsledně pokračoval jako poslanec České národní rady a Federálního shromáždění, odkud byl po utažení šroubů vydán k žalářování údajně pro podvracení ČSSR.

Jak se Rubatova křivolaká životní cesta utvářela? (Rubato byla jeho disidentská přezdívka podle počátečních slabik jména.) Až do 14 let žil s českými rodiči v Bratislavě, kde jeho otec, sociální demokrat, byl úředníkem. Cítil se tam doma i v okamžiku, kdy jeho třída gymnazistů táhla městem a skandovala „Češi von! Češi von!“ Spolužáci ho považovali za svého i v dramatickém okamžiku, kdy ho nový ředitel, napůl Maďar, napůl Slovák, vyloučil se všemi Čechy z výuky. Dostudoval v Praze a po maturitě byl totálně nasazen do ČKD jako pomocný dělník. Dělnickou třídu neglorifikuje, viděl zblízka že sabotáže byly vzácné a pokud zaměstnanci vynášeli různý materiál, „bylo to spíš zneužívání situace než otevřený odpor“.

Kdy propukl jeho celoživotní odpor ke komunismu? V otcově sociálně demokratickém časopisu pečlivě studoval sovětské vysvětlení tzv. Moskevských procesů a pochopil, že to jsou nehorázné lži. Odmítnutí komunistické nemorálnosti však mělo hlubší kořeny. Jako chlapec toužil po dokonalosti. Nebyl vychován k poslušnosti k osobnímu Bohu-Otci, ale projevovalo se v něm cosi, co Battěk dnes nazývá paralelní zbožnost. Ta nemá s organizovaným církevnictvím moc společného. „Pochopil jsem, že v životě se můžete zařít i bez Boha a křesťanství, ale nikdy ne proti Bohu a křesťanství“, jak hlásá dogma marx-leninismu. Marně ho otec přemlouval ke vstupu do strany, což by mu zabezpečilo kariéru v odboru místního hospodářství ministerstva vnitra. Nechodil volit a r. 1958 nepochodila ani volební komise, která za ním přišla s pikslou až do bytu. A tak perspektivní dělnický kádr-nekádr dostal vyhazov a za trest byl přeložen do kladenských hutí. Byla to pro něj výhra, protože toho využil k průkopnickému sociometrickému průzkumu malých skupin, což bylo tak objevné, že mu později vyneslo místo v Sociologickém ústavu ČSAV.

Do otevřeného střetu s režimem se dostal až v roce 1969, kdy poslancům ČNR poslal otevřený dopis, aby zahájil otevřenou rozpravu o situaci v okupované zemi. Dnes uznává, že jeho postoj byl vůči rodině a dětem, které se nedostaly na vysokou školu, bezohledný. Nezdůrazňoval své snad v genech zakódované etické chování, ale byl rád, že to žena, syn i dcera chápali a „nenechali ho v tom plavat“. Když ho kolegové z ČNR zbavili poslanecké imunity, šel do vazby rovnou z poslanecké lavice. Nezlomila ho však ani izolace v temné sklepní cele. Jako každý první vězeň prodělal vazební psychózu, ale nezpanikařil, nezuřil

ani se nedobýval ven. „Uvědomil jsem si, že je nutné se chovat přiměřeně možnostem. V klidu a míru jsem pak prožil 13 měsíců, než mne bez soudu propustili z vazby.“

Za mřížemi neztrácel čas. Prováděl sebereflexi, stále četl, studoval, psal. Na svobodě se dlouhou neohřál, varování estébáků si nevzal k srdci. A tak mu napařili tři a půl roku za podvracení republiky. Jeho otec to komentoval: „Nediv se, hochu. Když skočíš do vody, ta se namočíš. Jsi proti režimu, tak jsi v kriminále.“ Rudek se nedal a na zeď samotky si napsal heslo: Battěku, vězení je tvůj druhý domov. Vězení proměnil v celu buddhistického ášrámu. Cvičil jógu, ráno celou sadu ásan, prováděl vědomou zenistickou šouravou chůzi po cele. „Vězení mi umožnilo filozoficky, morálně i psychologicky dozrát.“ Dobrodiní samotky však nebylo trvalé. Častěji mu do dvojáku nasazovali bonzáky, aby o něm informovali. Musel snášet např. malíře pokojů, který drnkal na železný rám lůžka. Jindy to byl fanatický omezenec, překypující nenávistí k odpůrcům režimu. Ale vnitřní klid Rudka na ně působil, takže se dříve nebo později k bonzáctví přiznali a chtěli po něm, aby jim poradil, jak mají vypovídat.

Koncem roku 1985 byl Battěk propuštěn po nejdelším, pěti a půl let trvajícím trestu. Těžko doma odvykal chůzi po místnosti. Jako nenapravitelného ho to brzy znovu vtáhlo mezi chartisty do sílícího opozičního dění. Plyšák ho katapultoval do Federálního shromáždění mezi poslance, kolegy i členy strany, která ho celkem 9 let věznila. Udržoval si od nich odstup a ignoroval je. Jen jednou ho vytočili, když naříkali, že jsou diskriminováni a že nemohou publikovat. Tehdy jim doporučil: „Samizdat, pánové, samizdat!“

Zdá se, že ústup ze slávy začal r. 1992, kdy sociální demokraté ve volbách propadli a v návalu roztrpčení Battěka ze strany vyloučili. Neuspěl ani ve volbách do senátu, když se donqijotsky snažil dokázat, „že je možné uspět bez velkých peněz, volební mašinérie a podpory strany“. Dnes připouští, že se mýlil, že to byl romantismus.

Dnes starý mudrc se baví prací rukou – formou koláží vyrábí pohlednice. V literární tvorbě si bere za vzor staroindický aforismus, kde se autor pokouší vyjádřit myšlenku co nejkratší sůtrou. Rudek tyto útvary svého alter ega, které pojmenoval John Baker, skromně nazývá poetismy. Po samizdatovém vydání je vydalo i vydavatelství Inverze pod titulem *Dámy a pánové*. Praha 1992.

Dámy a pánové, ve své touze být vyvolenými zapomínáme, že hranice mezi vírou pravou a nepravou je pomyslná.

Každé přijaté poselství bychom měli předávat obohacené vlastními prožitky.

Harmonie přírody, krása lidských výtvorů či síla myšlenky vás nezasáhnou bez vaší vnímavé součinnosti.

Naše moudrost může spočívat i v tom, když připustíme, že naše žena je moudřejší.

Nikdo nemáme tolik ctí, abychom ji mohli rozdávat.

Někdy je humorné i trapné pozorovat ty, kteří se chovají, jako by tu byli na věčné časy.

Duchovní směřování nemůže postrádat velkorysost.

Každé pravé společenství je spřízněností duchovní.

Nechápu, kde se v některých z vás bere to falešné sebevědomí nad vaším křesťanstvím.

Každá institucionalizovaná autorita je něco navýsost lidského – bohužel.

Chraňme se propadnout sebeuspokojení a pýše jedinečnosti, pravosti a vyvolenosti naší obce.

Pamatujme, že ani všeobíhající láska k Bohu není soběstačná.

A na závěr šňůry perel si poslechněme Rudkovu parodii na nejslavnější báseň imperialisty Rudyarda Kiplinga, kterou tak krásně přeložil. Fischer: „Jestliže“ (If). Battěk ji nazval knihou Pravidel neboli antibuddha, kde nás zaujaly tyto výroky:

Žít uprostřed bohatství a s bohatstvím – a nepodlehout mu.

Žít uprostřed rozkoše a v rozkoši a nepodlehout jí.

Žít uprostřed radovánek a v radosti – a nepodlehout jim.

Žít uprostřed krásy a s krásou - a nepodlehout jí.

Žít uprostřed trápení a s trápením – a nepodlehout mu.

Žít uprostřed zármutku a se zármutkem – a nepodlehout mu.

Žít uprostřed víry a ve víře – a nepodlehout jí.

Žít uprostřed života a s lidmi a nepodlehout jim, aby duch lidský mohl umlknout uprostřed věčného plynutí, podléhat nekonečné proměně a dojít nirvány.

Originálních filozofů je v Česku pramálo. Pochopové totalitního režimu je téměř půl století hubili jako škodnou. V horším případě jim zajistili možnost filozofování bytem a stravou v tzv. nápravných zařízeních. Tak Battěk na rozdíl od Erazima Koháka se nemusel pracně starat po vzoru H. D. Thoreaua o přístřeší v lesní samotě, celu k mudrování mu zajistil husákovský režim. Sotva jinde by dospěl k pojmu EKVAN – extenciální kód věčnosti a nekonečnosti. Bohužel nám o něm odmítá prozradit něco konkrétnějšího a tak se jen můžeme dohadovat, že asi vyplynul z překonání strachu z nejistoty, který Kirkegaard pojmenoval bezpředmětným strachem. Ten zakouší při dlouhém žalářování i ten nejodolnější vězeň.

Avšak Battěk se mýlí, když odmítá grafickou podobu Ekvanu svých souputníků manželů Žvákových. Za zdi jeho kriminálů se nedostala ani díla komunisty tak nenáviděného Junga, ani duchovních interpretů typu Ánanda Kumarasvámího či Mircei Eliadeho. Ti shodně konstatují, že jantra, geometrický obrazec neosobního božství, je stejně legitimní vyjádření jako např. ikona Bohorodičky či sousoší hinduistické trojice trimúrti. Až se s těmito prameny dodatečně seznámí, myslím, že mi dá za pravdu.

Boris Merhaut

Ze světa náboženství

IRÁK: Křesťané se v Iráku houževnatě drží a jejich počet činí 2,4 milióny. Odvozují se od obcí v Sýrii a Mezopotámii, které kvetly v říši římské. Největšího rozmachu dosáhly v době Ignatia, biskupa církve v Antiochii, který za císaře Trajána byl zatčen a poslán do Říma na mučednickou smrt. Za diktatury Sadáma Husajna unikali systematické persekuci jako šiitská většina, možná proto, že se těšili ochraně ministra zahraničí, křesťana Azíze Taríka.

Po vyhlášení nové irácké vlády v čele s Američany podporovaným Alavím došlo během 2 měsíců k 204 útokům na jejich kostely s úmyslem je zavražďovat. Dosud křesťané muslimům nevadili, protože provozují řemesla a vlastní benzínové pumpy. Nyní však jsou cejchováni jako kolaboranti takže začínají emigrovat.

BULHARSKO: Bulharský ministr vnitra poslal policisty, aby z pravoslavných chrámů vyhnali 184 popů, stoupců odštěpné národní církve. Ta vznikla r. 1992, když rebelové obvinili svou hierarchii, podléhající moskevskému patriarchovi, z kolaborace s bolševiky. Co je příčinou tohoto jednání? Nic jiného než PENÍZE. Církve se domáhají vrácení státem zabaveného majetku, který sestával ze zemědělské půdy, především vinic. O restituci se ucházejí obě soupeřící frakce, jak hierarchie, podléhající Moskvě, tak odbojná národní církev. Západ považuje tento krok za neuvážený, který Bulharsko oddaluje od šancí vstupu do EU.

HONGKONG: Rudá Čína se snaží Západ přesvědčit, že kruté pronásledování křesťanů je dílem minulosti. Její propagandisté otevřeli v Hongkongu výstavu o údajné svobodě křesťanů vyznávat svou víru. Avšak v státem uznávané a kontrolované národní církvi se hlásí jen jeden ze šesti věřících. O lepší image se Čína snaží, aby Západ uvolnil zákaz dovozu na vytypovanou techniku strategického významu. Zdá se, že tento pokus skončí fiaskem, protože během prvního týdne výstavu navštívilo pouhých 5000 návštěvníků.

Odposlechl z BBC Report on Religion 14. 8. 2004 B. Merhaut.

Pomluva

Zde je vynikající rada, jestliže se někdy ocitneš v situaci, když někdo začne špatně mluvit o nepřítomné osobě.

Až příště budeš vystaven negativnímu a odsuzujícímu vyprávění osoby A o osobě B, která bude nepřítomná, zkus toto:

Zatím co A bude pokračovat v pomlouvání nepřítomného B, soustřeď veškerou svou myšlenkovou energii na hledání něčeho pozitivního o B. Vyhledej ve své paměti jednu z dobrých vlastností osoby B: příjemné chování, něco pozitivního, co B udělal, speciální schopnost, kterou B má...

Hledej a najdi jednu pozitivní věc o B. Něco, o čem můžeš opravdu a upřímně říct, že je to dobré a stojí za ocenění. Jakmile na to přijdeš, tiše to sděl osobě A.

A pomůžeš změnit svět!

Nesnaž se dostat do hádky. Pouze řekni tuto jedinou věc a budeš svědkem pozoruhodné změny ve tváři osoby A. Učiníš tak mnoho dobrého pro sebe. A učiníš tak mnoho dobrého pro B. A dost překvapivě učiníš tak mnoho dobrého také pro A.

Až se jednou zase potkáš s B, budeš schopen podívat se mu přímo do očí.

Tiše sedět a účastnit se hovoru, kde A neustále pomlouvá B, se neliší od účasti na určité formě znásilňování osoby B.

Ano, je to silné slovo.

Ale je to útok na někoho, kdo je absolutně bezbranný.

Kay Pollak

Daryl Sharp:

Skrytý havran

Konflikt a proměna v životě Franze Kafky. Z anglického originálu The Secret Raven přeložil Štěpán Kaňa. Brno, Nakladatelství Tomáši Janečka 2003. 126 stran. Edice Studie, sv. 2.

Po znamenité literárně-historické studii Maxe Broda Franz Kafka: A Biography (New York 1963), tak opožděně přeložené do češtiny J. Čermákem (Praha, Nakladatelství F. Kafky 2000), se mohlo zdát, že čtenářský zájem o tohoto pražského génia je nasycen. Tím vítanější bude pohled ze zcela odlišné perspektivy analytického psychologa Sharpa se

soukromou praxí v Torontu. Vystudoval obor moderní evropské literatury na Jungově institutu v Curichu, kde ho zaujal Jungův názor, že každý geniální tvůrčí člověk draze platí za své mimořádné nadání. Každý jedinec se totiž rodí s určitým kapitálem životní energie a pokud je tato cele uplatněna na tvůrčím poli, chybí v oblasti každodenního přežívání, včetně společenského uplatnění.

Pražský německý židovský spisovatel Kafka (1883 – 1924) zanechal dílo nedokončené a těžko srozumitelné, které si každý čtenář vykládá po svém. Pouze editor sbírky kritických esejů Flores (New York 1946) upozorňuje, že jedině věhlasný fyzik Einstein měl odvahu přiznat, že je mu Kafkovo myšlení nesrozumitelné.

Nečekejme, že o Kafkovi bude existovat konsenzus. Na jedné straně byl oceňován jako neurotik, ne-li psychopat, na druhé straně je veleben jako velký filozofický a náboženský génius 20. století. Ze zcela odlišné roviny dopadá hodnocení Kafky jako věčného adolescenta – puer aeternus, převzaté z řecké mytologie, kde dítě-bůh, Erós či Dionýsos, zůstává věčně mladým. Chápejme termín puer ne pejorativně, jak se to běžně děje, ale ryze popisně: není každému jedinci dáno, aby během individuálního procesu zrání měnil své vzorce chování a postoje, jak od něj společnost očekává.

Sharp si svou studii rozvrhl do dvou nerovnoměrných částí: I. životopisné (s. 15 – 31) a II. psychologické (s. 35 – 122).

I. Jak známo, Kafka vystudoval na pražské německé univerzitě práva, protože soudil, že mu to přinese takové povolání, kdy bude mít čas psát. V Dělnické pojišťovně vyšetřoval příčiny úrazů s ohledem na prevenci. Ačkoliv pracovní doba nebyla dlouhá a Kafka tam vydržel celých 12 let, v jeho denících nacházíme jen neurotické nářky na nedostatek času na psaní. Stejnou trýzní mu byl občasný dohled v otcově továrničce na klobouky. Zaměstnání ukončil r. 1917, když u něho propukla tuberkulóza. Jeho postoj k ženám byl vyhraněně ambivalentní: trpěl předčasnou ejakulací a řadu let byl patrně impotentní. Zasnouben byl s berlíňankou Felicíí Bauerovou, ale když u něj propukla tuberkulóza, vztah ukončil. Nenaplněn zůstal i jeho vztah s vdanou Růženou Jesenskou, překladatelkou jeho povídek. Podle Maxe Broda jeho milostné dopisy jsou jedinečné. Otec, podnikatel, neměl pro synův talent pochopení, uznával jen hmotné hodnoty. S odtažitou, chladnou matkou promluvil sotva 20 slov denně. Z mladších sester měl rád jen nejmladší Ottlu. Žít u rodičů bylo pro něj obtížné, ale pokusy o samostatné bydlení byly neúspěšné. Měl jediného přítele, básníka Gustava Janoucha, s nímž mohl rozmlouvat o umění i náboženství. Profánní svět je mu uzavřen, proto se uchyluje do „jiného světa“, v němž hledá transcendentální pravdu.

Dokončení příště